

COVID-19 και ο Τομέας της Νομικής: Οι αλλαγές της επόμενης μέρας

Ανδρέας Προδρόμου¹

Περίληψη

Ένας από τους τομείς ο οποίος έχει επηρεαστεί σημαντικά από την πανδημία είναι αυτός της νομικής. Ωστόσο κανείς δεν μπορεί να προβλέψει με ακρίβεια ποιες θα είναι οι επιπτώσεις στην μετά-κορονοϊό εποχή. Οι αδυναμίες που έχουν επιδείξει τόσο το δικηγορικό επάγγελμα όσο και το δικαστικό σύστημα να ανταπεξέλθουν άμεσα στις προκλήσεις που έχουν προκύψει από την ολοκληρωτική αλλαγή των μέχρι σήμερα δεδομένων, καταδεικνύουν ότι η ανάγκη για εκσυγχρονισμό είναι απαραίτητη. Εκσυγχρονίζοντας ολοκληρωτικά τον τομέα της νομικής, με την υιοθέτηση ψηφιακών πλατφορμών τόσο για την διεκπεραίωση δικαστηριακών υποθέσεων όσο και για την παροχή νομικών υπηρεσιών, γεγονός το οποίο έμοιαζε μέχρι σήμερα ως μια παραπλανητική ιδέα για τους περισσότερους δικηγόρους και η οποία θα γίνει αντιληπτή και κατανοητή στην μετα-κορονοϊό εποχή (A.C.), θα βοηθήσει το δικηγορικό επάγγελμα να διευρύνει ακόμη περισσότερο τους ορίζοντες του.

Στις 30 Ιανουαρίου 2020, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας ανακήρυξε τον COVID-19 ως πανδημία και έκρουσε τον κώδωνα κινδύνου για τις επιπτώσεις που πιθανόν να είχε η εν λόγω πανδημία σε παγκόσμιο επίπεδο. Τρεις μήνες μετά, έχουμε γίνει μάρτυρες των συνεχιζόμενων και ανελέητων επιθέσεων της πανδημίας, ήτοι του COVID-19, στον τομέα της υγείας, στην οικονομική ευημερία, στην κοινωνική τάξη, ως επίσης και στην πολιτική σταθερότητα των εθνών ανά το παγκόσμιο.

---

¹ Δικηγόρος, Λέκτορας Νομικής Alexander College, aprodromoulaw@hotmail.com

Πλέον έχουμε περάσει σε μια νέα εποχή όπου εκατομμύρια άνθρωποι και συγκεκριμένα χιλιάδες συμπολίτες μας αγωνίζονται καθημερινά για να επιβιώσουν από ασθένειες, οικονομικές δυσκολίες, πολιτικές αναταραχές και άλλες υπαρξιακές απειλές, ως εκ τούτου είναι δύσκολο να προβλέψουμε με ασφάλεια το μέλλον.

Ωστόσο, η μάστιγα του COVID-19 θα περάσει. Πότε, με ποιο κόστος και ποιος θα είναι ο αντίκτυπος του, παραμένει αναπάντητο ερώτημα. Το μόνο σίγουρο είναι ότι πλέον θα μιλάμε για μια εντελώς διαφορετική από εκείνη που γνωρίζαμε καθημερινότητα. Καθόλου τυχαία η τοποθέτηση του Αμερικανού αρθρογράφου Thomas L. Friedman στη New York Times, ότι η πανδημία ονόματι COVID-19, έχει δημιουργήσει ένα νέο ιστορικό χάσμα το οποίο χαρακτήρισε ως προ-κορονοϊό (B.C.) και μετα- κορονοϊό (A.C.) εποχή (*Thomas L. Friedman, 2020*).

Ένας από τους τομείς ο οποίος έχει επηρεαστεί σημαντικά από την πανδημία είναι αυτός της νομικής. Ωστόσο κανείς δεν μπορεί να προβλέψει με ακρίβεια ποιες θα είναι οι επιπτώσεις στην μετά-κορονοϊό εποχή (A.C.) στον εν λόγω τομέα, αφού ο ως άνω αναφερόμενος ιός έχει ήδη αφήσει το στίγμα του στο παγκόσμιο οικοσύστημα. Μεταξύ άλλων, έχουν επηρεαστεί οι καταναλωτές, οι πάροχοι υπηρεσιών και αγαθών αλλά και η λειτουργία του εκπαιδευτικού και δικαστικού συστήματος. Τομείς οι οποίοι είναι άμεσα συνδεδεμένοι με αυτόν της νομικής και του δικηγορικού επαγγέλματος (*Mark A. Cohen, 2020*).

Οι απόψεις για τις επιπτώσεις του COVID-19 στο τομέα της Νομικής ποικίλουν. Η ύφεση θεωρείται από πολλούς δεδομένη λόγω της οικονομικής στενότητας των άμεσα εμπλεκόμενων μερών, ήτοι των αγοραστών νομικών υπηρεσιών. Περαιτέρω, οι αδυναμίες που έχουν επιδειξει τόσο το δικηγορικό επάγγελμα όσο και το δικαστικό σύστημα να ανταπεξέλθουν άμεσα στις προκλήσεις που έχουν προκύψει από την ολοκληρωτική αλλαγή των μέχρι σήμερα δεδομένων, καταδεικνύουν ότι η ανάγκη για εκσυγχρονισμό είναι απαραίτητη.

Ο ψηφιακός μετασχηματισμός αποτελεί εδώ και χρόνια σημείο αναφοράς ανά το παγκόσμιο, ωστόσο η ξαφνική εξάπλωση της πανδημίας και το ολικό ‘Lock-Down’ έπιασε τους άμεσα εμπλεκόμενους απροετοίμαστους. Φαίνεται ότι ο COVID-19 πιθανόν να αλλάξει εξ ολοκλήρου τον τρόπο διεκπεραίωσης των υποθέσεων ενώπιον των Δικαστηρίων αλλά και τον τρόπο προσέγγισης αυτών που υπηρετούν το ύψιστο λειτούργημα της δικαιοσύνης, δηλαδή των

δικηγόρων. Ο COVID-19, πιθανόν να μεταμορφώσει τον νομικό τομέα και κατά συνέπεια το δικηγορικό επάγγελμα, σε ένα εικονικό εργατικό δυναμικό αφού έχει ήδη εισάγει στην καθημερινότητα μας την εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

Τα μέχρι σήμερα καλά οχυρωμένα τείχη της παραδοσιακής μεταξύ άλλων καταχώρησης εγγράφων ή/και δικογράφων στα πρωτοκολλητέα των επαρχιακών δικαστηρίων και της δικαστηριακής διεκπεραίωσης δικαστηριακών υποθέσεων ή/και παροχής νομικών υπηρεσιών έχουν καταρρεύσει με εκπληκτική ταχύτητα αφού έχουν παγοποιηθεί χιλιάδες υποθέσεις ανά το Παγκύπριο.

Το κλείσιμο των δικαστηρίων (εξαιρούνται οι ειδικές περιπτώσεις) και των δικηγορικών γραφείων λόγω της πανδημίας και γενικότερα των δρακόντειων μέτρων διακίνησης που έχουν ληφθεί, δείχνουν την επείγουσα ανάγκη για άμεση αλλαγή του 'status-quo' του δικαστικού συστήματος.

Τα εκπαιδευτικά ιδρύματα τα οποία παρέχουν νομικές σπουδές φαίνεται να έχουν δράσει άμεσα υιοθετώντας μεθόδους εξ αποστάσεως μάθησης, γεγονός ενθαρρυντικό και ευχάριστο για όσους έχουν ως κύριο μέλημα τους την μάθηση και συνάμα την μόρφωση μελλοντικών και ταλαντούχων δικηγόρων.

Αντιθέτως, εκ πρώτης όψεως, ο νομικός κόσμος, ιδιαίτερα το δικαστικό σύστημα δεν είχε χρόνο να το επεξεργαστεί και να εφαρμόσει το ίδιο, αλλά όπως φάνηκε διαχρονικά, όταν του δοθεί η ώθηση, έχει την δυνατότητα να αλλάξει τις πεπαλαιωμένες μεθόδους παροχής υπηρεσιών. Συγκεκριμένα, με την υιοθέτηση ενός σύγχρονου τρόπου διεκπεραίωσης δικαστηριακών υποθέσεων, όπου και όταν αυτό είναι αναγκαίο (πλην των ακροάσεων οι οποίες χρήζουν ειδική αντιμετώπιση), μόνο θετικά μπορεί να προσφέρει στο δικηγορικό επάγγελμα. Ταυτοχρόνως θα προωθήσει το ύψιστο και συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα του ανθρώπου για άμεση πρόσβαση στη δικαιοσύνη.

Εκσυγχρονίζοντας ολοκληρωτικά τον τομέα της νομικής, με την υιοθέτηση ψηφιακών πλατφορμών τόσο για την διεκπεραίωση δικαστηριακών υποθέσεων όσο και για την παροχή νομικών υπηρεσιών, γεγονός το οποίο έμοιαζε μέχρι σήμερα ως μια παραπλανητική ιδέα για τους περισσότερους δικηγόρους και η οποία θα γίνει αντιληπτή και κατανοητή στην μετα-

κορονοϊό εποχή (A.C.), θα βοηθήσει το δικηγορικό επάγγελμα να διευρύνει ακόμη περισσότερο τους ορίζοντες του. Συγκεκριμένα, παραθέτοντας στο κοινό μια πλατφόρμα η οποία να περιέχει όλους τους εγγεγραμμένους δικηγόρους αναγράφοντας το τομέα εξειδίκευσης του καθενός, ο ανταγωνισμός θα αυξηθεί σημαντικά και το λειτούργημα της δικαιοσύνης δεν θα διαιρείται πλέον σε δικηγορικά γραφεία, με αποτέλεσμα να δοθεί η ευκαιρία σε ταλαντούχους και νέους λειτουργούς του ύψιστου αγαθού της δικαιοσύνης να ανελιχθούν (*Richard Susskind, 2019*). Όλα τα ως άνω, συμπεριλαμβανομένου και του δικαστικού συστήματος θα λειτουργούν ως μια απρόσκοπτη και ολοκληρωμένη ομάδα που θα προέρχεται από πολλές πηγές με κοινό σκοπό την προώθηση της δικαιοσύνης.

Οι εντολείς, ήτοι οι αγοραστές νομικών υπηρεσιών, θα επωφεληθούν σημαντικά από τις μεταρρυθμίσεις αφού θα έχουν πρόσβαση σε ψηφιακή πλατφόρμα που θα τους επιτρέπει να εντοπίζουν τον ιδανικό για εκείνους παροχέα νομικών υπηρεσιών με την απαιτούμενη εξειδίκευση, γρήγορα και αξιόπιστα. Περαιτέρω, θα τους επιτρέπει να έχουν άμεση πρόσβαση στη δικαιοσύνη με την καθοδήγηση πάντοτε των δικηγόρων τους, όταν αυτό δεν είναι εφικτό να γίνει κατ' ιδίαν στα επαρχιακά δικαστήρια.

Κλείνοντας, είναι ξεκάθαρο πλέον ότι περνάμε με αργούς ρυθμούς στην μετα-κορονοϊό εποχή σε πολλούς τομείς. Σε λίγες εβδομάδες ο τομέας της εκπαίδευσης έχει διαμορφωθεί και εκσυγχρονιστεί, την ίδια ώρα που η πανδημία ασκεί τεράστια πίεση στο δικαστικό σύστημα να πράξει το ίδιο. Πλέον εναπόκειται ως προς το κατά πόσον οι εδώ και χρόνια 'παραδοσιακοί' φύλακες και λειτουργοί της δικαιοσύνης θα ωθήσουν το δικαστικό σύστημα να προβεί στις εν λόγω μεταρρυθμίσεις ή εάν θα προσκολληθούν στην 'ελπίδα' ότι η παρούσα κατάσταση συνιστά προσωρινότητα.

- Mark A. Cohen, (March 24 2020), 'COVID-19 Will Turbocharge Legal Industry Transformation?' Forbes, <https://www.forbes.com/sites/markcohen1/2020/03/24/covid-19-will-turbocharge-legal-industry-transformation/> – 50ebee31195
- Thomas L. Friedman, (March 17 2020). 'Our New Historical Divide: B.C. and A.C. — the World Before Corona and the World After', The New York Times, <https://www.nytimes.com/2020/03/17/opinion/coronavirus-trends.html>
- Richard Susskind, OUP 2020, 'Online Courts and the Future of Justice'